

Kommunernas tillsyn enligt alkohollagen och tobakslagen 2007

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Innehållsförteckning

Sammanfattning och analys	sida 2 – 3
Kommunernas tillsyn – alkohollagen	sida 4 - 9
Serveringstillstånd - försäljning på systembolag	sida 10 -11
Vårdtillfällen – alkohol- och narkotikarelaterade diagnoser	sida 12
Alkoholrelaterad dödlighet	sida 13 - 14
Kommunernas tillsyn – tobakslagen	sida 15 - 18
Intervju – Falkenbergs kommun	sida 19 – 21
Intervju – Varbergs kommun	sida 22 – 24
Intervju – Kungsbacka kommun	sida 25 – 27
Alkohollagen	sida 28 – 31
Tobakslagen	sida 32 – 33
Alkohollagsutredningen	sida 34

Förord

Länsstyrelsen i Hallands län har under år 2008 kartlagt den tillsyn de halländska kommunerna genomfört inom alkohol- och tobaksområdena under år 2007. Tillsynsbesök har därefter skett i Falkenbergs, Varbergs och Kungsbacka kommuner.

Kartläggningen har skett genom kommunvis sammanställning av de uppgifter som årligen inhämtas av Statens folkhälsoinstitut (FHI) avseende kommunernas tillsyn inom alkohol- och tobaksområdena.

Vid tillsynsbesöken har företrädare för ansvariga nämnder och förvaltningar intervjuats om det tillsynsarbete som sker inom alkohol- och tobaksområdena samt planeringen när det gäller arbetets utveckling.

Under år 2009 kommer motsvarande kartläggning och tillsyn att ske, då med tillsynsbesök i Laholms, Halmstads och Hylte kommuner.

Länsstyrelsens rapport innehåller även statistiska uppgifter, kommunvis redovisade avseende:

- Antal serveringstillstånd
- Alkohol försäljning på systembolag
- Vårdtillfällen utifrån alkohol- och narkotikarelaterade diagnoser
- Alkoholrelaterad dödlighet

Förutom statistikuppgifterna avseende vårdtillfällen är uppgifterna inhämtade från FHI.

Från Länsstyrelsens sida har socialkonsulent Anders Langemark planerat och genomfört kartläggningen och tillsynen samt ansvarat för sammanställningen av rapporten.

Benny Torstensson
socialdirektör

Sammanfattning och analys

Alkohol- och tobakslagstiftningen har karaktären av skyddslagstiftning ur ett socialt och hälsofrämjande perspektiv. Ansvariga politiker och tjänstemän har ett särskilt ansvar att följa lagstiftningens intentioner. I detta ingår att tillse att tillräckliga resurser satsas, kompetensen inom området är god och att regelbunden tillsyn genomförs på ett professionellt sätt.

Av uppgifter lämnade till FHI samt av vad som framkommer i de intervjuer som gjorts med alkoholhandläggare och politiskt ansvariga i Falkenbergs, Varbergs och Kungsbacka kommuner framkommer följande om situationen i länet och specifikt i nämnda tre kommuner:

Allmänt i länet

Samtliga kommuner förutom Hylte arbetar utifrån en **tillsynsplan** vad avser tillsyn av serveringstillstånd.

Arbetet med metoden **Ansvarsfull Alkoholservering** bedrivs i färre kommuner än tidigare. Dock har de tre kommuner som ingår i RUSTAD (Falkenberg, Varberg, Kungsbacka) fortsatt och snarast intensifierat insatserna.

Kontrollen avseende **detaljhandel med öl** har förbättrats.

Tillsynen avseende **tillfälliga serveringstillstånd** har förbättrats och då särskilt avseende tillsynsfrekvens.

Tillsynen av **stadigvarande serveringstillstånd** har sammantaget blivit något mer frekvent. Alkoholhandläggarna bedömer att kraven på ordning och nykterhet samt iakttagande av åldersgränser sköts bra.

Antalet återkallelser och varningar är totalt sett få. Antalet inledda utredningar avseende restaurangers misskötsamhet av servering kan dock vara fler då det inte är helt ovanligt att restauranger byter ägare då missförhållanden föranlett utredning.

Avseende **tobakstillsynen** kan konstateras att endast tre av sex kommuner i länet har en tillsynsplan.

Tillsynen har emellertid förbättrats och fem av de sex kommunerna utövar numera sådan tillsyn. Frekvensen på tillsynen varierar dock mellan kommunerna.

Inga förelägganden har utfärdats avseende försäljningsställen för tobak.

Generellt sett finns **förbättringsområden** för flertalet kommuner avseende frekvensen av tillsyn både gällande stadigvarande serveringstillstånd och detaljhandel för öl och tobak. Särskilt gäller detta Hylte kommun som i stort sett saknar tillsyn och tillsynsplanering inom nämnda områden.

Särskilt avseende Falkenbergs, Varbergs och Kungsbacka kommuner

Falkenbergs kommun bedöms sammantaget ha ett relativt väl fungerande arbete inom alkohol- och tobaksområdet. I denna bedömning läggs det väl fungerande arbetet med metoden Ansvarsfull Alkoholserving. Behov finns emellertid av en utökning av de resurser som är avsedda för tillsyn. Likaså finns behov av kompetensutveckling för ansvariga. Både avseende resurser och kompetensutveckling finns planering för utökning/insatser. Falkenberg genomför ett relativt stort antal tillsynsbesök på serveringsställen. För en fullgod tillsyn bör antalet tillsynsbesök på serveringsställen dock utökas ytterligare. Vad gäller antalet tillsynsbesök hos detaljhandelsställen för öl och tobak bör även här en ökning ske.

Varbergs kommun har en väl strukturerad och fungerande verksamhet inom området. I denna bedömning läggs det väl fungerande arbetet med metoden Ansvarsfull Alkoholserving. Förbättringsområden är samarbetet med räddningstjänsten och miljö och hälsa i samband med tillsyn. Liksom i Falkenberg genomförs ett relativt stort antal tillsynsbesök på serveringsställen. För en fullgod tillsyn bör dock antalet tillsynsbesök ökas ytterligare.

Kungsbacka kommun har utökat sina resurser inom området under år 2007. Arbetet har genomgått en omstrukturering och fungerar idag väl. I denna bedömning läggs det väl fungerande arbete som sker med metoden Ansvarsfull Alkoholserving. Behov finns emellertid av kompetensutveckling för ansvarig personal. Kontrollen av tillfälliga serveringstillstånd bör utökas. Planering för detta finns. Även för Kungsbackas del bör samarbetet med räddningstjänsten förbättras. Liksom i Falkenbergs och Varbergs kommuner bör antalet tillsynsbesök på serveringsställen ytterligare öka för en fullgod tillsyn.

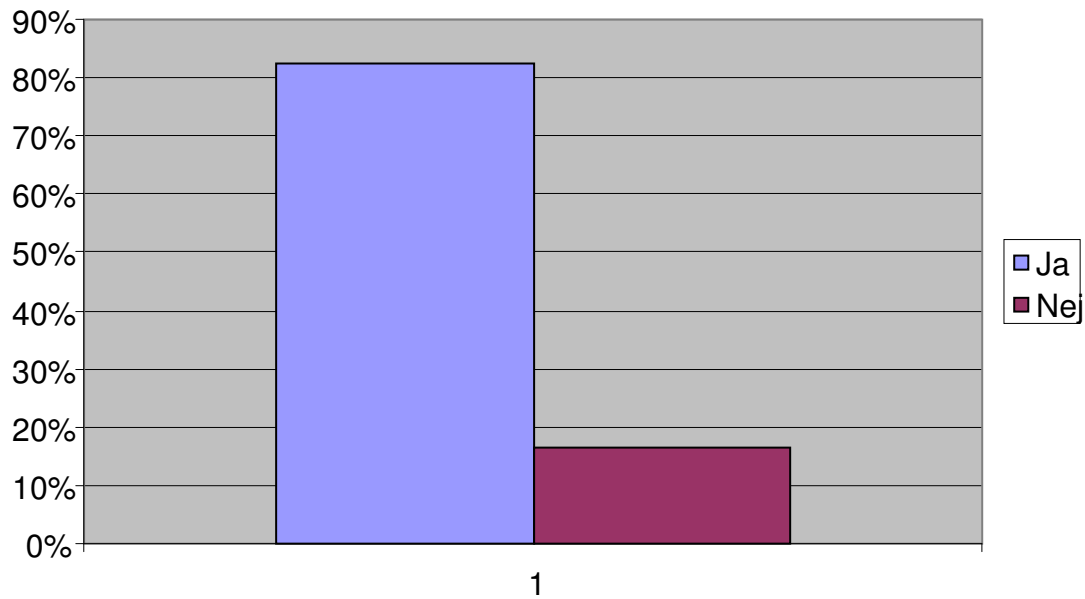
Av kommunerna genomförd tillsyn enligt alkohollagen – samtliga uppgifter avser år 2007 (2006 års uppgifter inom parentes)

	Laholm	Halmstad	Hylte	Falkenberg	Varberg	Kungs- backa
Används årlig tillsynsplan?	Ja (Ja)	Ja (Ja)	Nej (Nej)	Ja (Nej)	Ja (Ja)	Ja (Ja)
Fanns det i kommunen ett politiskt beslut att arbeta med metoden ansvarsfull alkoholservering ?	Nej (Nej)	Nej (Ja)	Nej (Nej)	Ja (Ja)	Ja (Ja)	Ja (Ja)
Hur många detaljhandelsställen för öl fanns det anmälda i kommunen den 31 dec 2007?	36 (40)	76 (80)	15 (15)	65 (66)	55 (54)	36 (36)
Har kommunen, eller kommunen tillsammans med polismyndigheten, besökt detaljhandelsställen för öl i informations- och/eller kontrollsyfte?	Ja (Ja)	Ja (Nej)	Nej (Ej uppgift)	Ja (Ja)	Ja (Nej)	Ja (Ja)
Antal sådana besök	30 (34)	8 (0)	0 (Ej uppgift)	17 (3)	55 (0)	28 (20)
Hur många detaljhandelsställen enligt ovanstående tillämpade program för egenkontroll?	30 (36)	8 (Ej uppgift)	0 (Ej uppgift)	4 (3)	50 (Ej uppgift)	9 (15)
Har något beslut om förbud och/eller varning meddelats av kommunen med stöd av alkohollagen	Nej (Nej)	Ja (Nej)	Ja (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)
Hur många beslut enligt ovan, anledning och typ av beslut	0 (0)	Förbud under 6 månader: 1 (0)	Varning: 1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Hur många tillfälliga serverings-tillstånd meddelades?	7 (6) varav 6 (3) till allmänheten och 1 (3) till slutna sällskap	60 (54) varav 29 (16) till allmänheten och 31 (38) till slutna sällskap	4 (6) varav 3 (2) till allmänheten och 1 (4) till slutna sällskap	11 (6) varav 9 (5) till allmänheten och 2 (1) till slutna sällskap	22 (21) varav 6 (6) till allmänheten och 16 (15) till slutna sällskap	5 (8)

	Laholm	Halmstad	Hylte	Falkenberg	Varberg	Kungs- backa
Hur många an- sökningar om till- fälliga serverings- tillstånd avslogs?	0 (0)	0 (0)	1 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)
Grund till avslag	-	-	Annan grund	Brist i per- sonlig lämp- lighet	-	-
Genomfördes be- sök hos tillstånds- havare med tillfäl- liga serveringstill- stånd i informa- tions- och/eller kontrollsyfte?	Ja (Nej)	Ja (Ja)	Nej (Nej)	Ja (Ja)	Ja (Ja)	Nej (Nej)
Tidpunkter för besök enligt ovan- stående	Före 20.00: 2	Före 20.00: 1 20.00-23.00: 11 Efter 23.00: 7 (2)	-	Före 20.00: 1 20.00-23.00: 6 (2)	Före 20.00: 5 (2) 20.00-23.00: 6 (4) Efter 23.00: 8 (5)	-
Bedömning av tillståndshavarnas tillämpning av bestämmelserna om ordning och nykterhet respek- tive åldersgräns i samband med ovanstående besök	Uppgift saknas	Bra i båda kategorierna (Mycket bra respektive bra)	-	Mycket bra utifrån båda aspekterna (Bra utifrån båda aspek- terna)	Bra respektive mycket bra (Mycket bra)	-
Hur många ansök- ningar om stadig- varande ser- veringstillstånd avslogs?	0 (0)	1 (3)	0 (0)	0 (0)	1 (2)	1 (0)
Anledning till av- slag enligt ovanstående	-	Brister i den personliga lämpligheten (Brister i tillhanda- hållandet av mat samt brister i den personliga lämpligheten)	-	-	Brister i den personliga lämpligheten. (Brister i ekonomisk skötsamhet samt brister i tillhanda- hållandet av lagad mat)	Annan grund
Genomfördes be- sök hos tillstånds- havare med stadigvarande ser- veringstillstånd i informations- och/eller kontroll- syfte?	Ja (Ja)	Ja (Ja)	Ja (Ja)	Ja (Ja)	Ja (Ja)	Ja (Ja)

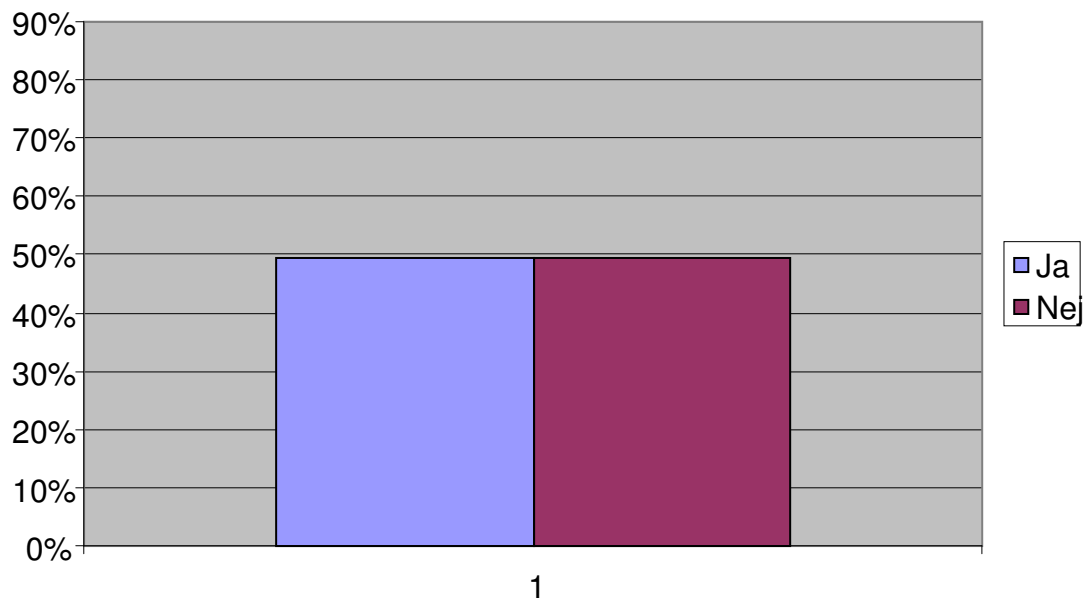
	Laholm	Halmstad	Hylte	Falkenberg	Varberg	Kungs-Backa
Hur många besök enligt ovanstående och vid vilka tidpunkter?	Före 20.00: 0 (4) 20.00–23.00: 2 (2) Efter 23.00: 3 (0)	Före 20.00: 49 20.00-23.00: 99 Efter 23.00: 52 (Uppgift saknas, dock totalt 149 besök)	Före 20.00: 0 (6) 20.00-23.00: 3 Efter 23.00: 0 (0)	Före 20.00: 33 (25) 20.00-23.00: 15 (25) Efter 23.00: 22 (20)	Före 20.00: 8 (13) 20.00-23.00: 30 (28) Efter 23.00: 25 (11)	Före 20.00: 22 20.00-23.00: 29 (10) Efter 23.00: 21 (30)
Bedömning av hur tillståndshavare med stadigvarande serveringstillstånd tillämpar bestämmelser om ordning och nykterhet respektive åldersgräns	Bra respektive mycket bra (Mycket bra i båda kategorierna)	Bra i båda kategorierna (Bra)	Mycket bra respektive bra (Uppgift saknas)	Mycket bra ur båda aspekterna (Bra utifrån båda aspekterna)	Bra ur båda aspekterna (Bra utifrån ordning och nykterhet. Mycket bra utifrån att åldersgräns följs)	Bra respektive mycket bra (Ej bedömning utifrån ordning och nykterhet. Åldersgräns bra)
Har något beslut om återkallelse eller varning meddelats av kommunen?	Ja (Ja)	Ja (Ja)	Ja (Nej)	Nej (Ja)	Ja (Ja)	Ja (Ja)
Hur många återkallelser enligt ovanstående	1 (0)	5 (7)	1 (0)	0 (3)	8 (8)	10 (11)
Återkallelse enligt vilken grund?	Brister i tillhandahållandet av lagad mat: 1	Tillståndet utnyttjas ej längre: 3 (4) Brister i ekonomisk skötsamhet: 1 (3) Brister i personlig lämplighet: 1	Tillståndet utnyttjas inte längre: 1	(Tillståndet utnyttjas ej längre: 1. Brister i ekonomisk skötsamhet: 2)	Tillståndet utnyttjas ej längre: 7 (7) Brister i tillhandahållandet av lagad mat: 1 Annan grund: (1)	Tillståndet utnyttjas ej längre: 9 Brister i ekonomisk skötsamhet: 1 Annan grund: (11)
Antal varningar enligt ovanstående	0 (1)	3 (7)	1 (0)	0 (3)	2 (2)	1 (0)
Varning enligt vilken grund?	(Annan orsak, till exempel överträdelse av marknadsföringsbestämmelser eller underlåtenhet att lämna restaurangrapport: 1)	Inte följt regler om åldersgräns: 2 Brister i ekonomisk skötsamhet: 1 Annan orsak : (4) Annan grund: (3)	Annan grund	(Brister i ordning: 1. Brister i ekonomisk skötsamhet: 2)	Brister i ekonomisk skötsamhet: 1 (1) Brister ur brandsäkerhetssynpunkt: 1 Annan grund: (1)	Brister i ekonomisk skötsamhet: 1

Använder kommunen en årlig tillsynsplan?

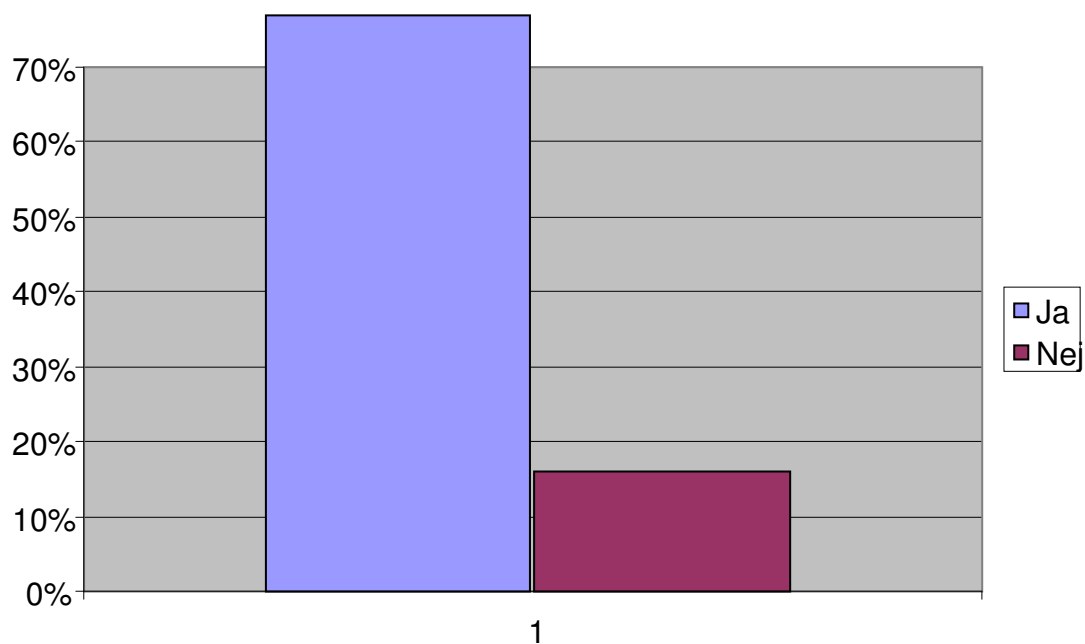
Förbättring jämfört med år 2006. Från 4 till 5 av de 6 kommunerna

Finns det i kommunen ett politiskt beslut att arbeta med metoden ansvarsfull alkoholserving?

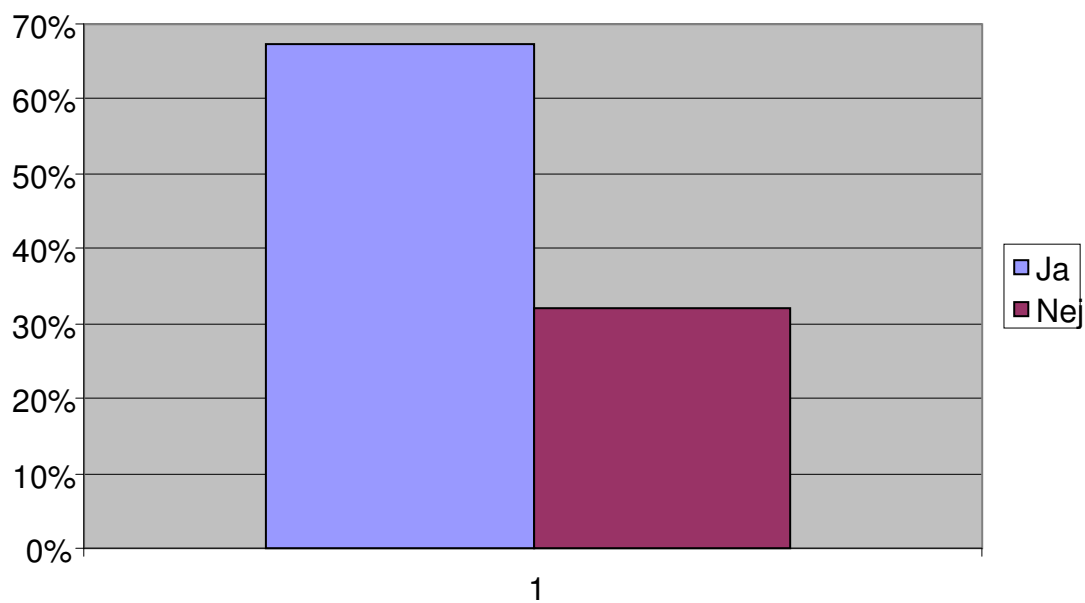
Försämring jämfört med år 2006. Från 4 till 3 av de 6 kommunerna

Har kommunen, eller kommunen i samarbete med polismyndigheten, besökt detaljhandelsställen för öl i informations- och/eller kontrollsyfte?

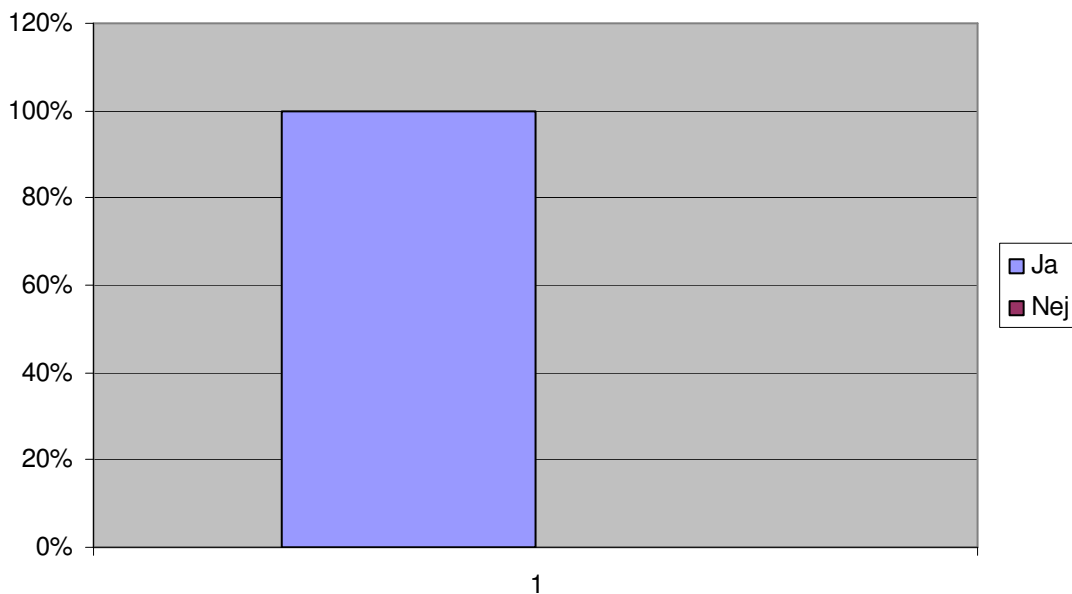
Förbättring jämfört med år 2006. Från 3 till 5 av de 6 kommunerna

Genomförde kommunen besök hos tillståndshavare med tillfälliga serveringstillstånd?

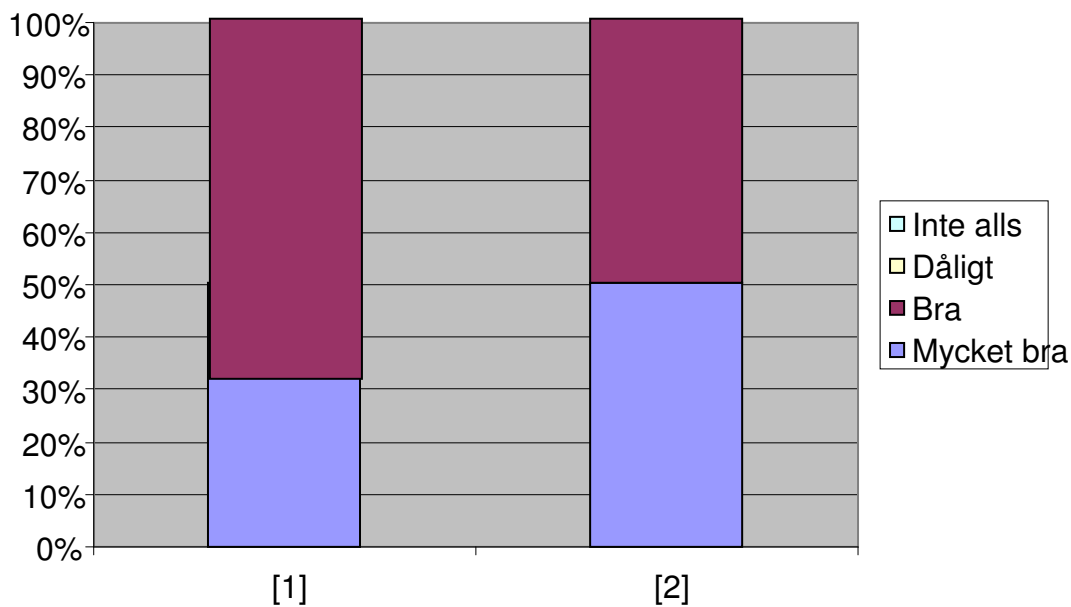
Förbättring jämfört med år 2006. Från 3 till 4 av de 6 kommunerna

Genomfördes besök hos tillståndshavare med stadigvarande serveringstillstånd?

Oförändrat jämfört med år 2006

Hur upplevde kommunen att tillståndshavare med stadigvarande tillstånd tillämpade bestämmelserna om ordning och nykterhet (1) samt åldersgräns (2)?

Uppgifter avseende serveringstillstånd och försäljning på systembolag

Laholm

Serveringstillstånd och försäljning på systembolag

Alkoholförsäljning 2005/2006		
	Serverings- tillstånd *	Försäljning systembolag **
Kommunen	14,0	2,3
Länet	14,6	3,9
Riket	14,3	4,9

* Antal/10 000 invånare 15+ år (2006-12-31)
** Antal liter 100%-ig alkohol/invånare 15+ år (under 2005)

Källa: Statens folkhälsoinstitut, FHI/tillsyn

Halmstad

Serveringstillstånd och försäljning på systembolag

Alkoholförsäljning 2005/2006		
	Serverings- tillstånd *	Försäljning systembolag **
Kommunen	17,5	4,2
Länet	14,6	3,9
Riket	14,3	4,9

* Antal/10 000 invånare 15+ år (2006-12-31)
** Antal liter 100%-ig alkohol/invånare 15+ år (under 2005)

Källa: Statens folkhälsoinstitut, FHI/tillsyn

Hylte

Serveringstillstånd och försäljning på systembolag

Alkoholförsäljning 2005/2006		
	Serverings- tillstånd *	Försäljning systembolag **
Kommunen	20,0	3,3
Länet	14,6	3,9
Riket	14,3	4,9

* Antal/10 000 invånare 15+ år (2006-12-31)
** Antal liter 100%-ig alkohol/invånare 15+ år (under 2005)

Källa: Statens folkhälsoinstitut, FHI/tillsyn

Falkenberg

Serveringstillstånd och försäljning på systembolag

Alkoholförsäljning 2005/2006

	Serverings- tillstånd *	Försäljning systembolag **
Kommunen	16,1	4,0
Länet	14,6	3,9
Riket	14,3	4,9

* Antal/10 000 invånare 15+ år (2006-12-31)

** Antal liter 100%-ig alkohol/invånare 15+ år (under 2005)

Källa: Statens folkhälsoinstitut, FHI/tillsyn

Varberg

Serveringstillstånd och försäljning på systembolag

Alkoholförsäljning 2005/2006

	Serverings- tillstånd *	Försäljning systembolag **
Kommunen	14,2	4,0
Länet	14,6	3,9
Riket	14,3	4,9

* Antal/10 000 invånare 15+ år (2006-12-31)

** Antal liter 100%-ig alkohol/invånare 15+ år (under 2005)

Källa: Statens folkhälsoinstitut, FHI/tillsyn

Kungsbacka

Serveringstillstånd och försäljning på systembolag

Alkoholförsäljning 2005/2006

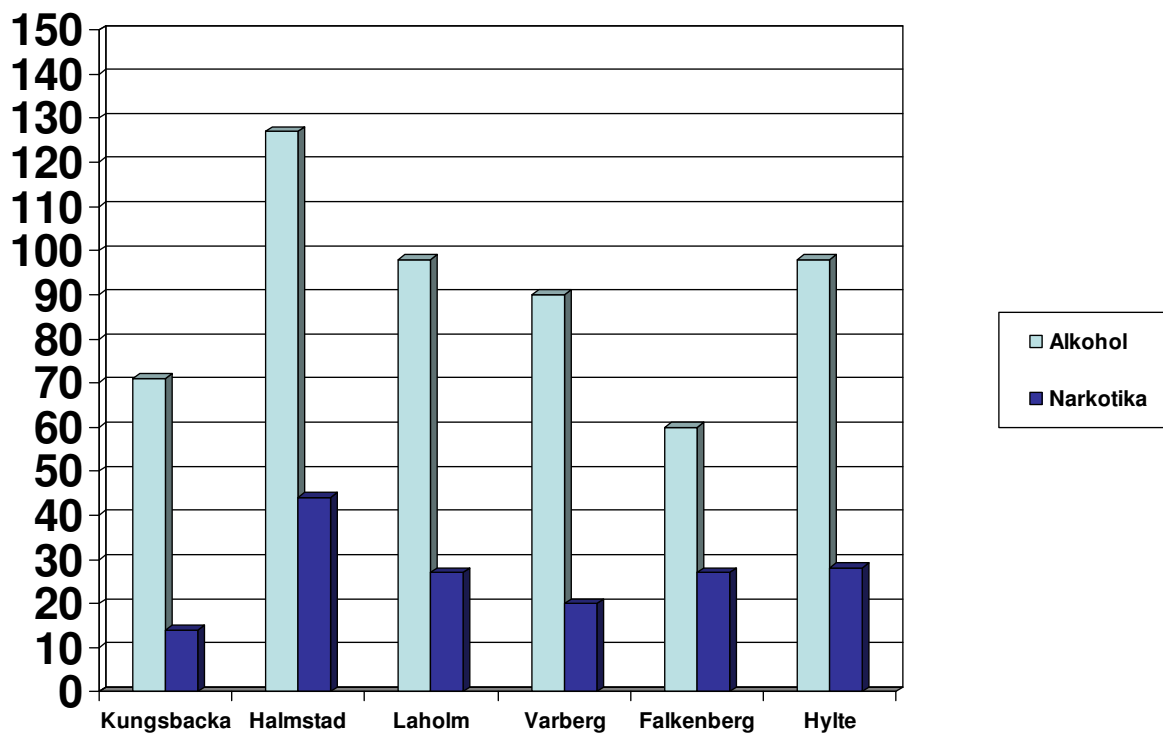
	Serverings- tillstånd *	Försäljning systembolag **
Kommunen	9,7	3,9
Länet	14,6	3,9
Riket	14,3	4,9

* Antal/10 000 invånare 15+ år (2006-12-31)

** Antal liter 100%-ig alkohol/invånare 15+ år (under 2005)

Källa: Statens folkhälsoinstitut, FHI/tillsyn

**Vårdtillfällen - Alkohol- och narkotikarelaterade diagnoser per 10 000 in-
vånare. Sjukhusen i landstinget Halland och Västra Götalandsregionen.
Totalt åren 2000 - 2005**

Statistiken framtagen av samordnare Elin Kareld, Kungsbacka kommun

Alkoholrelaterad dödlighet

Laholm

Alkoholrelaterad dödlighet

Alkoholrelaterad dödlighet 2001–2005		
	Kvinnor	Män
Kommunen	11,0	49,4
Länet	7,8	36,2
Riket	11,1	44,9

Antal döda/100 000 (medelfolk., 15+ år). Standardiserade tal

Källa: Socialstyrelsen, Dödsorsaksregistret

Halmstad

Alkoholrelaterad dödlighet

Alkoholrelaterad dödlighet 2001–2005		
	Kvinnor	Män
Kommunen	4,2	40,9
Länet	7,8	36,2
Riket	11,1	44,9

Antal döda/100 000 (medelfolk., 15+ år). Standardiserade tal

Källa: Socialstyrelsen, Dödsorsaksregistret

Hylte

Alkoholrelaterad dödlighet

Alkoholrelaterad dödlighet 2001–2005		
	Kvinnor	Män
Kommunen	5,7	39,2
Länet	7,8	36,2
Riket	11,1	44,9

Antal döda/100 000 (medelfolk., 15+ år). Standardiserade tal

Källa: Socialstyrelsen, Dödsorsaksregistret

Falkenberg

Alkoholrelaterad dödlighet

Alkoholrelaterad dödlighet 2001–2005		
	Kvinnor	Män
Kommunen	12,1	37,4
Länet	7,8	36,2
Riket	11,1	44,9

Antal döda/100 000 (medelfolk., 15+ år). Standardiserade tal

Källa: Socialstyrelsen, Dödsorsaksregistret

Varberg

Alkoholrelaterad dödlighet

Alkoholrelaterad dödlighet 2001–2005		
	Kvinnor	Män
Kommunen	1,2	30,8
Länet	7,8	36,2
Riket	11,1	44,9

Antal döda/100 000 (medelfolk., 15+ år). Standardiserade tal

Källa: Socialstyrelsen, Dödsorsaksregistret

Kungsbacka

Alkoholrelaterad dödlighet

Alkoholrelaterad dödlighet 2001–2005		
	Kvinnor	Män
Kommunen	6,9	30,9
Länet	7,8	36,2
Riket	11,1	44,9

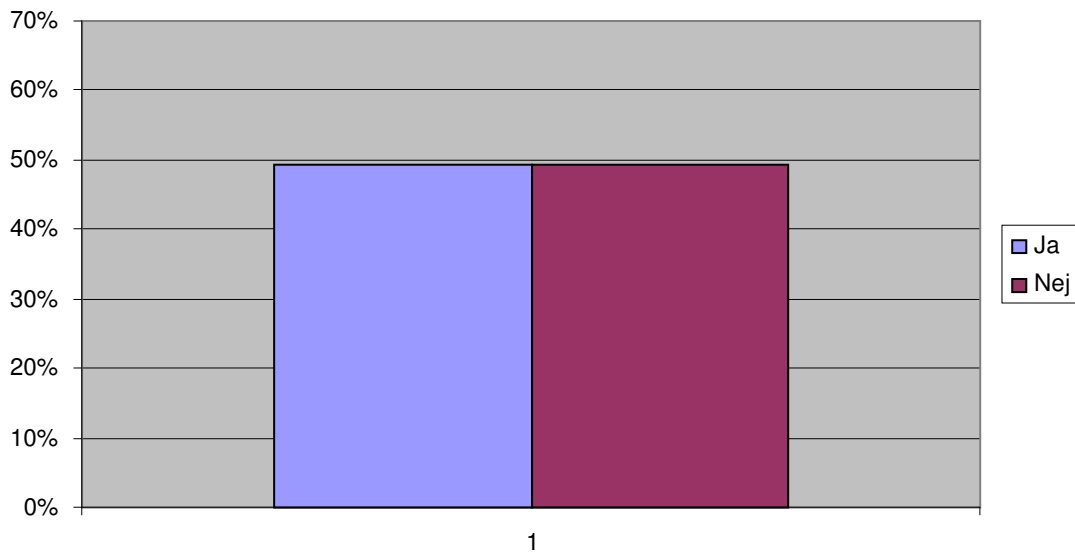
Antal döda/100 000 (medelfolk., 15+ år). Standardiserade tal

Källa: Socialstyrelsen, Dödsorsaksregistret

Tillsyn enligt tobakslagen – samtliga uppgifter avser år 2007 (2006 års uppgifter inom parentes)

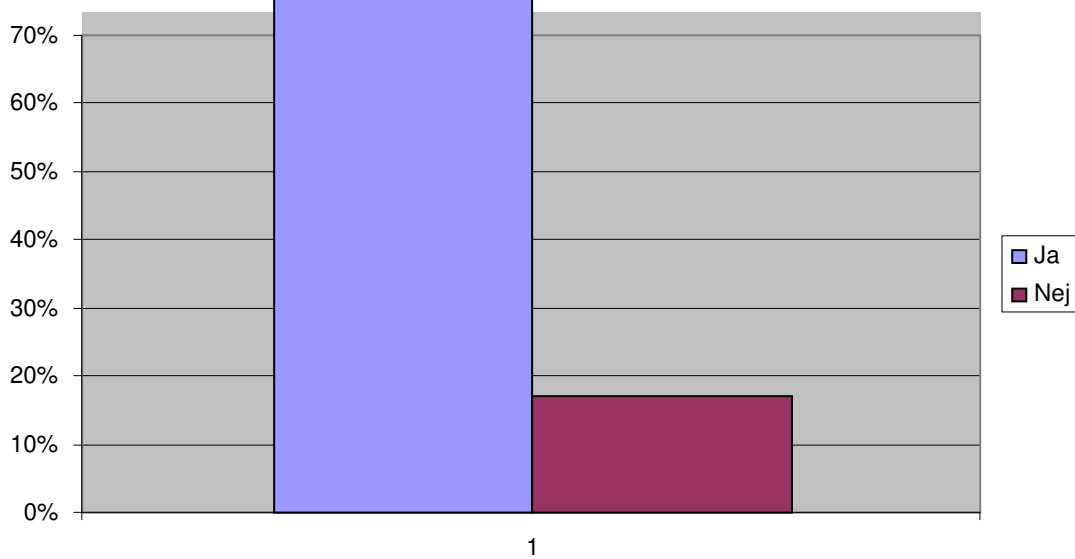
	Laholm	Halmstad	Hylte	Falkenberg	Varberg	Kungsbacka
Används årlig tillsynsplan?	Ja (Ja)	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Ja (Ja)	Ja (Ja)
Har kommunen besökt försäljningsställen i informations- och/eller kontrollsyfte?	Ja (Ja)	Ja (Nej)	Nej (Nej)	Ja (Ja)	Ja (Nej)	Ja (Ja)
Antal försäljningsställen som besökts	34 (37)	8 (0)	0 (0)	5 (2)	4 (0)	28 (41)
Har föreläggande och/eller förbud meddelats på grund av åldersgräns?	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)
Har besök skett i serveringslokaler i informations- och/eller kontrollsyfte?	Ja (Ja)	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Ja (Nej)	Ja (Ja)	Ej uppgift (Ja)
Hur många sådana besök?	7 (6)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	8 (8)	Ej uppgift (Ej uppgift)
Har föreläggande och/eller förbud meddelats till lokal innehavare på grund av att bestämmelserna om rökfria serveringsmiljöer inte har följts?	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)	Nej (Nej)

Använder kommunen en årlig tillsynsplan?

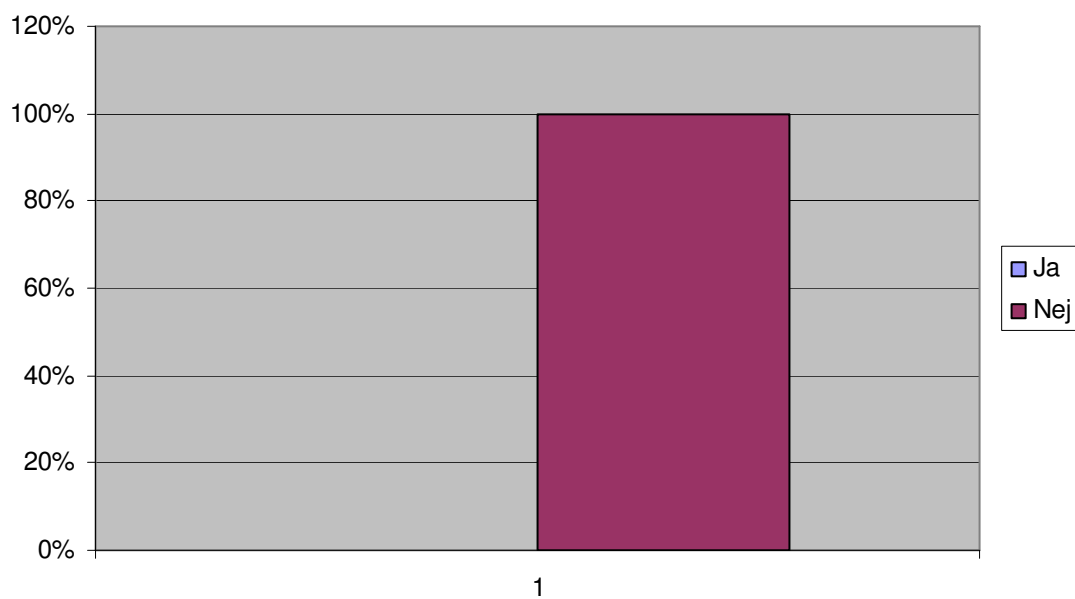
Oförändrat jämfört med år 2006

Har kommunen besökt försäljningsställen i informations- och/eller kontrollsyfte?

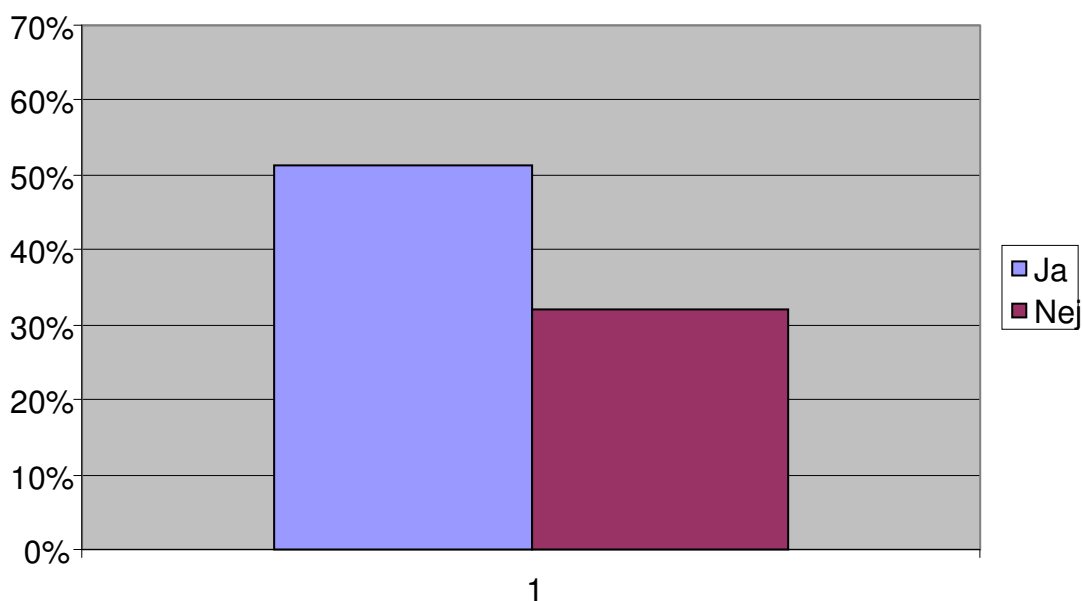
Förbättring jämfört med år 2006. Från 3 till 5 av de 6 kommunerna

Har kommunen meddelat föreläggande och/eller förbud på grund av att åldersgräns ej följts?

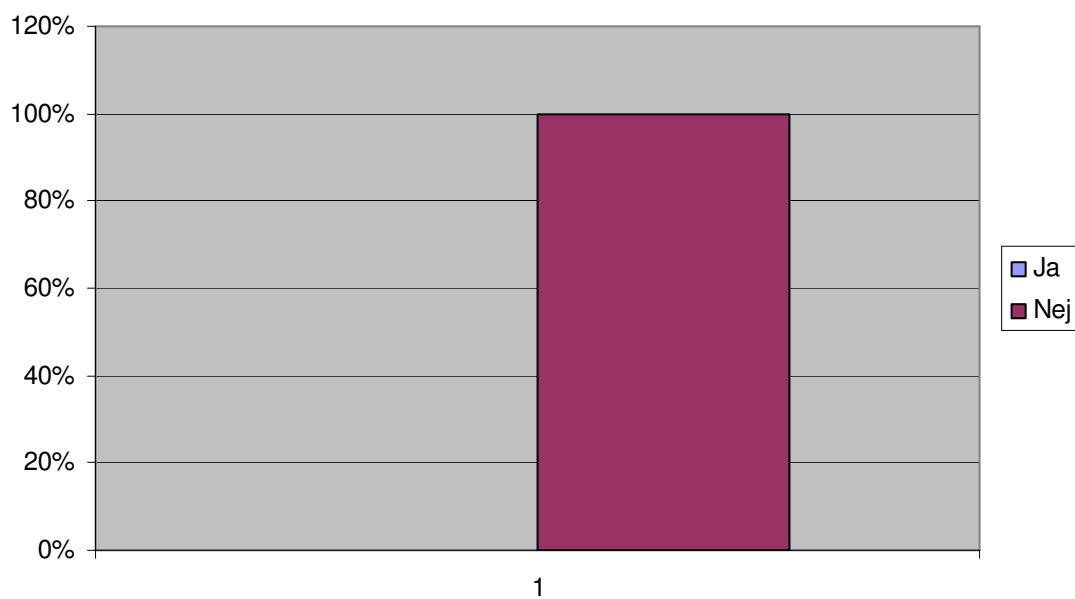
Oförändrat jämfört med år 2006

Har kommunen besökt serveringslokaler i informations- och/eller kontrollsyfte?

16,7 % bortfall. Antalet kommuner som företagit besök är oförändrat jämfört med år 2006

Har kommunen meddelat föreläggande och/eller förbud på grund av att bestämmelserna om rökfria serveringslokaler ej följts?

Oförändrat jämfört med år 2006

Intervju avseende alkohol- och tobakstillsyn, Falkenbergs kommun, den 8 april 2008

Intervjuade : Socialnämndens ordförande Rie Boulund och alkoholhandläggare Lars Lacke.

Personal

De resurser som är avsatta till tillståndsgivning och alkoholtillsyn, inklusive folköl och tobak, är 40 % av en heltidstjänst. För närvarande finns även en administrativ resurs som arbetar med strukturering och digitalisering av ärendena. Alkoholhandläggartjänsten har tillfälligt utökats till 50% och det finns planer på en permanent utökning till den omfattningen.

Man har inga alkoholinspektörer utan alkoholhandläggaren sköter all tillsyn själv.

Kompetens

Alkoholhandläggaren är socionom. Han har gått några kortare kurser avseende alkohollagstiftningen och kassaregister.

Planering

För närvarande pågår arbete med digitalisering av administrationen för alkoholtillstånden. Systemet skall även inkludera folköl. Systemet har en direkt uppkoppling till FHI.

Alkoholhandläggaren menar att det behövs mer resurser. Han har för avsikt att ta fram ett förslag till socialnämnden om vilken ambitionsnivån bör vara och hur arbetet bör struktureras och planeras.

Utbildningsplanering

Alkoholhandläggaren planerar att söka till den utbildning avseende alkoholtillsyn som skall anordnas av Göteborgs universitet.

Vidare pågår planering för att intresserade politiker skall kunna gå RUSTAD-utbildningen. Även polisen kommer att erbjudas att gå denna utbildning.

Samarbetsfrågor

Polisen

Samarbetet fungerar väl. Två poliser har särskild inriktning mot alkoholfrågorna. Dessa poliser är ofta ute och utövar tillsyn. Gemensam tillsyn socialnämnd och polis genomförs. Beslut finns om att polisen skall göra fyra tillsyner per år. Planeringen pågår avseende mer strukturerade träffar mellan alkoholhandläggaren och polisen.

Skatteverket

Samarbetet funderar väl. Skatteverket och socialnämnden utövar gemensam tillsyn. Det finns en regelbunden kontakt mellan alkoholhandläggaren och Skatteverket.

Miljö o hälsa

Bra samarbete, vilket förbättrats under senare tid. Gemensam tillsyn socialnämnd, miljö och hälsa och polis sker. Miljö och hälsa är med vid ca hälften av tillsynerna.

Räddningstjänsten

Bra samarbete. Är med vid vissa tillsyner.

Ansvarsfull Alkoholserving

Politiskt beslut

Ja

Planerad verksamhet

Uppföljning avseende Ansvarsfull Alkoholserving är planerad. Uppföljningen inkluderar folkölstillsynen.

Resultat av Ansvarsfull Alkoholserving

Har inte följts upp. Tankar finns på att ta upp förslag avseende uppföljning till diskussion i socialnämnden.

Jämställdhet

Kvinnor/män

Det kan vid något enstaka tillfälle förekomma att restauranger anger olika åldrar för män respektive kvinnor. Det har dock inte varit något uttalat problem.

Invandrare

Inga problem har uppmärksammats.

Funktionshinder

Inga problem har uppmärksammats. En möjlighet är att ta upp frågan till diskussion i lokala handikapprådet i avsikt att tillfråga målgruppen.

Politikers syn på sin roll

Lagens intentioner

Det fungerar väl. Inga påtryckningar förekommer från andra politiker. Krögarutbildningarna har inneburit att det finns ett bra samarbete mellan handläggaren och krögarna. Detta gör att

de inte är så kravfyllda. Alkoholhandläggaren påpekar att krögarna ofta tar spontana kontakter och då ställer frågor om vad som är möjligt respektive inte möjligt utifrån regelverket.

Lagstiftningen

Inte några direkta synpunkter

STAD

Inställningen från politikerna är positiv.

Övrigt

Det är väsentligt att vara med i ett tidigt skede vad gäller krogpersonalens utbildning. Detta inkluderar både krogpersonalens grundutbildning och RUSTAD-satsningen.

För närvarande har man problem med Original G och ytterligare någon gruppering. Detta gör att man måste göra en särskild satsning. Man kommer att anordna särskild krögarträff utifrån denna problematik.

Intervju avseende alkohol- och tobakstillsyn, Varbergs kommun den 18 mars 2008

Intervjuade: Alkoholhandläggare Helén Albino Andersson och socialnämndens ordförande Lena Andersson

Personal

En heltidstjänst tjänst som alkoholhandläggare. Därutöver två personal (alkoholinspektörer) som på arvoderad tid verkställer tillsynsbesök på krogar.

Avseende detaljhandel med öl är ytterligare en person arvoderad för tillsyn.

Kompetens

Nuvarande

Alkoholhandläggaren är förvaltningsjurist och har genomgått vidareutbildning avseende tillstånd, tillsyn, ekonomi och processrätt. Samtligt med inriktning på alkoholhandläggning.

Planering

Administrationen skall digitaliseras i högre utsträckning. Tanken är att öka tillgängligheten och servicen för krogarna samtidigt som byråkratin minskas för alkoholhandläggaren.

Ordföranden anser att arbetet med alkoholtillstånd och tillsyn fungerar väl idag. Detta både utifrån handläggarens kompetens och systemet med en alkoholhandläggare kombinerat med alkoholinspektörer. Sårbarheten har minskat.

Utbildningsplanering

Alkoholinspektörerna skall genomgå RUSTAD – utbildningen.

Alkoholhandläggaren skall utbildas ytterligare i processrätt som också inbegriper andra typer av förvaltningsrättsliga ärenden.

Samarbetsfrågor

Polisen

Samarbetet med polismyndigheten fungerar mycket bra. Man har månatliga gemensamma avstämningar. Vid dessa går man igenom till krogar knutna misshandelsrapporter och ordningsvaktsrapporter.

Skatteverket

Bra samarbete men på grund av omorganisation vid Skatteverket har remisstiden förlängts vilket inte är bra. Alkoholhandläggaren träffar representanter från Skatteverket varannan månad för genomgång av krogarnas ekonomiska skötsamhet. Detta samarbete fungerar väl.

Miljö och hälsa

Samarbetet fungerar väl både vid remissförfarande och vid gemensamma besök inför tillståndsgivning. Ett förbättringsområde är samarbetet vid tillsyn.

Räddningstjänsten

Bra samarbete men skulle kunna utvecklas avseende gemensam tillsyn under sen kvällstid. Alkoholhandläggaren bedömer att det finns behov av sådan gemensam tillsyn utifrån att det då ofta är mycket folk på krogarna samt krogbesökarna ofta är påverkade vilket innebär större risker avseende brandsäkerheten.

Ansvarsfull Alkoholserving

Politiskt beslut

Ja.

Planerad verksamhet

Det finns en permanent pågående verksamhet som omfattar Kungsbacka, Varbergs och Falkenbergs kommuner. Samarbetet mellan kommunerna fungerar väl. Hittills har ett antal utbildningar genomförts och en krogpolicy tagits fram.

Resultat

Uppföljning är planerad till våren 2008. Under hösten 2008 skall utvärdering ske av resultatet. Detta skall ske dels på politisk nivå och dels i samverkan med krögarna.

Jämställdhet

Kvinnor/män

Några bekymmer med exempelvis olika åldersgränser har inte framkommit.

Invandrare

Några bekymmer har inte framkommit.

Funktionshinder

Några bekymmer har inte framkommit. För alkoholhandläggarens del är det en självklarhet att, förutom de områden som är relaterade till alkohollagstiftningen, även ha med ett tillgänglighetsperspektiv vid tillståndsprövningen.

Politikers syn på sin roll

Lagens intentioner

Ordföranden pekar på att det finns många olika intressen att ta hänsyn till. Viss press kan förekomma från andra politiker utifrån näringslivspolitiska hänsyn. Det kan också finnas press från näringsidkare som vill ha snabba tillstånd vid exempelvis olika evenemang. Detta har ett samband med att Varberg är en turistort. Som beslutsfattare är det väsentligt att den egna personalen har en hög kompetens inom området.

Lagstiftningen och praxis

Lagstiftningen kunde vara tydligare.

STAD

Bra och viktigt. Har politiskt stöd.

Övrigt

Ordföranden framhåller att tillståndsgivning och tillsyn sköts med noggrannhet i Varbergs kommun.

Intervju avseende alkohol- och tobakstillsyn, Kungsbacka kommun, den 3 april 2008

Intervjuade: Alkoholhandläggare Eva Olofsson och nämndens för IFO ordförande Marianne Hultén

Personal

Det finns en halvtidstjänst som alkoholhandläggare samt en halvtidstjänst med administrativa uppgifter inom området. Alkoholhandläggartjänsten utökades från 15 till 50 % av en heltidstjänst fr.o.m. mars 2007. Förändring sker inom kort då ny alkoholhandläggare skall anställas. Den nye handläggaren kommer att på heltid arbeta med alkohol-, folköls- och tobaksfrågorna.

Vid tillsyn har man arvoderad personal. Beslut finns att politiker skall vara med vid fyra tillsynstillfällen per år.

Kompetens

Alkoholhandläggaren är statsvetare samt har utbildningar avseende tillstånd och ekonomi via Niagara (utbildningsföretag inom alkoholtillstånd och tillsyn). Den nye handläggaren är socionom med lång erfarenhet från socialtjänst. Det kommer att finnas möjlighet för denne att gå på utbildningar via Niagara.

Nämnden har också fått utbildning via Niagara (endagsutbildning)

Planering

Niagara har på nämndens initiativ gått igenom handläggningsrutinerna avseende tillstånd och tillsyn. Förvaltningen har därefter lagt förslag på ett antal förändringar av arbetets uppläggning. Det handlar om förändringar avseende både handläggning och tillsyn.

Nämnden för IFO avser att också se över de politiska riktlinjerna avseende tillståndsprövning.

Samarbetsfrågor

Polisen

Bra samarbete. Var sjätte vecka har man gemensam genomgång av polisrapporter. Samarbetet är strukturerat. Gemensam tillsyn sker vid tre tillfällen per år.

Skatteverket

Bra samarbete. Gemensam genomgång var sjätte vecka avseende restaurangernas ekonomi. I år sker gemensam samordnad tillsyn med Skatteverket.

Miljö o hälsa

Bra samarbete och regelbundna träffar. Gemensam tillsyn sker. När den ena enheten ser saker som kan beröra den andra i samband med tillsyn rapporteras detta.

Räddningstjänsten

Inga regelbundna träffar. Ingen gemensam tillsyn. Detta bör förändras.

Ansvarsfull Alkoholserving

Politiskt beslut

Ja.

Planerad verksamhet

RUSTAD-utbildning sker i Kungsbacka under våren. Glädjande att få så många anmälningar från krögare i Kungsbacka. Totalt ca 25 anmälda. Tidigare har det varit svårt att få krögare i Kungsbacka att delta i utbildningarna.

Politiker har deltagit i RUSTAD – utbildning

Resultat

Uppföljning av RUSTAD är planerad.

Jämställdhet

Kvinnor/män

Inga problem har uppmärksammats vad gäller exempelvis olika åldersgränser.

Invandrare

Inga problem har uppmärksammats.

Funktionshinder

Inga problem har uppmärksammats.

Politikers syn på sin roll

Lagens intentioner

Politiskt är man medveten om att det är en skyddslagstiftning. Dock kommer det upp näringspolitiska synpunkter i samband med diskussioner i nämnden. Diskussionerna kan vara livliga

utifrån att det är en skyddslagstiftning samtidigt som dessa näringslivspolitiska aspekter kommer upp.

Lagstiftningen och praxis

Varning borde tillämpas oftare. Viktigt att vara försiktig med indragning av tillstånd.

STAD

Positiv inställning från polikerna.

Övrigt

Det är väsentligt att det finns en genomtänkt folkhälsopolicy i kommunen, dvs. att alkohollagen är en del i ett större sammanhang.

Alkohollagen

Kommentarer huvudsakligen hämtade från FHI:s handbok

Alkohollagens rättsområde

Av 1 kap 1 § alkohollagen (AL) framgår att lagstiftningen gäller för tillverkning av alkoholdrycker (det vill säga spritdrycker, vin, starköl och öl). Lagen gäller även för handel med och marknadsföring av alkoholdrycker. I begreppet handel innefattas partihandel, detaljhandel, servering samt import/införsel och export/utförsel.

Utöver alkohollagen finns det en rad andra författningar som reglerar handel, marknadsföring m.m. av dessa drycker och sprit.

Detaljhandel med öl

I 5 kap 6 § anges att detaljhandel med öl, med de inskränkningar som föreskrivs i lagen, är tillåten under villkor att verksamheten bedrivs i en lokal som är godkänd som livsmedelslokal enligt bestämmelser som meddelats med stöd av livsmedelslagen, samt att försäljning av matvaror bedrivs i lokalen. Den som bedriver detaljhandel med öl skall anmäla verksamheten hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan skall göras senast när verksamheten påbörjas.

Den som bedriver detaljhandel med öl skall utöva särskild tillsyn (egentillsyn) över försäljningen. För tillsynen skall det finnas ett för verksamheten lämpligt program.

Genom alkohollagens tillkomst avskaffades det tillståndskrav som tidigare gällde för matvaruhandlare som bedrev detaljhandel med öl. Förutsättningarna för att detaljhandel med öl skall få bedrivas är numera att den sker i en godkänd livsmedelslokal och att det där även bedrivs matvaruförsäljning.

Med matvaror menas matvaror ur det sedvanliga livsmedelssortimentet. Med detta avses t.ex. mejeriprodukter, charkvaror, torrvaror, grönsaker och frukt samt ett brett urval konserver liksom djupfrysta matvaror.

Den som bedriver detaljhandel med öl skall anmäla verksamheten hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan skall göras av behörig företrädare för det företag som driver verksamheten. Anmälan skall göras senast när verksamheten påbörjas.

Varje företag som bedriver detaljhandel med öl är skyldigt att utöva särskild tillsyn (egentillsyn) över ölförsäljningen. För denna egentillsyn skall företaget ta fram och tillämpa ett egentillsynsprogram. Programmet skall beskriva vilka rutiner som skall tillämpas vid försäljning av folköl för att minimera antalet överträdelser av försäljningsbestämmelserna.

Det är viktigt att kommunen informerar handlarna om försäljningsreglerna och om skyldigheten att ha en särskild tillsyn över ölförsäljningen så snart en handlare gjort en anmälan enligt 5 kap. 6 § andra stycket. Kommunen bör i sin tillsyn över ölförsäljningen ha särskild uppmärksamhet på hur egentillsynen fungerar. Frånvaron av egentillsyn och/eller program kan utgöra grund för åtgärd (försäljningsförbud eller varning).

Serveringstillstånd

Av 7 kap 5 § framgår att serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillstånd kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande tillstånd). Tillstånd kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle. Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Tillståndsmyndigheten får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid. I samband med beslut om serveringstillstånd eller senare får tillståndsmyndigheten meddela de villkor som behövs.

De stadigvarande tillstånden kan antingen avse hela året eller viss del av året (säsongsrättighet). Exempel på säsongsrättighet är en restaurang som har tillsvidarestillstånd till servering under sommarmånaderna.

För stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten gäller höga krav till exempel beträffande lokaler, matutbud och kännedom om alkohollagstiftningen. Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Tillståndsmyndigheten får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid. I samband med beslut om serveringstillstånd eller senare får tillståndsmyndigheten meddela de villkor som behövs.

För servering till slutna sällskap och för tillfälliga tillstånd har det utvecklats en praxis som innebär lägre krav på matutbud, lokalens beskaffenhet och sökandens utbildning, dock inte på sökandensandel.

Ett stadigvarande tillstånd avseende slutna sällskap är antingen en s.k. klubb rättighet, det vill säga ett tillstånd för ett visst sällskap som förening, företag, klubb, personalgrupp och dylikt, eller en s.k. festvåningsrättighet, det vill säga ett tillstånd till en restaurangrörelse som på beställning bedriver servering till olika slutna sällskap.

För att det skall kunna vara fråga om ett slutet sällskap krävs att medlemskretsen är känd före det aktuella arrangemanget. Det är alltså inte fråga om ett slutet sällskap om till exempel medlemskap kan lösas i entrén till den aktuella tillställningen. Vidare krävs att det finns ett gemensamt intresse eller annat innehållsmässigt samband mellan medlemmarna.

Genom villkor kan tillståndsmyndigheten till exempel förordna om:

- vilka serveringslokaler som får utnyttjas och hur
- att ordningsvakter skall finnas
- att alkoholdrycker endast får serveras genom bordservering
- vilka serveringstider som skall gälla
- hur och när en drinkbar får användas

Villkor kan meddelas även efter det att tillstånd har givits. Skäl för detta kan vara senare uppkomna problem som har direkt samband med serveringsrörelsen, till exempel att serveringen har medfört alkoholpolitiska olägenheter. Villkor kan också meddelas p.g.a. nytillkommande yttre omständigheter till exempel för att undvika ordningsstörningar vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar.

I 7 kap 6 § anges att serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin och starköl eller avse en eller två av dessa drycker.

Av 7 kap 7 § framgår att serveringstillstånd endast får meddelas den som visar att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten. Sökanden skall också visa att serveringsstället uppfyller kraven i 8 §. Vid tillståndsprövningen skall särskild hänsyn tas till om sökanden är laglydig och benägen att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna.

För att tillstånd skall få meddelas krävs en utredning som gör sannolikt att sökanden kommer att bedriva serveringen i enlighet med lagens bestämmelser. När prövningen avser en juridisk person riktas lämplighetskraven även mot de fysiska personer som har ett betydande inflytande i rörelsen.

I 7 kap 8 § anges bland annat att tillstånd för servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod får meddelas endast om serveringsstället har ett kök för allsidig matlagning och tillhandahåller lagad mat. Serveringsstället skall ha ett med hänsyn till omständigheterna tillräckligt antal sittplatser för gäster. Serveringsstället skall även vara lämpligt för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt. Tillstånd för servering till allmänheten under en enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle får meddelas om serveringsstället tillhandahåller lagad mat. Detsamma gäller beträffande tillstånd för servering i slutet sällskap.

Enligt 7 kap 10 § skall serveringstillstånd avse viss lokal eller avgränsat utrymme.

Av 7 kap 12 § framgår att serveringstillstånd av spritdrycker, vin och starköl meddelas av den kommun där serveringsstället är beläget.

I 7 kap 19 § anges att kommunen skall återkalla serveringstillstånd om:

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. det inte endast tillfälligt uppkommer sådana olägenheter som avses i 6 kap. 2 §,
3. tillståndshavaren inte följer de för servering eller serveringstillstånd gällande bestämmelserna i denna lag eller föreskrifter eller villkor meddelade med stöd av denna lag,
4. de förutsättningar som gäller för meddelande av tillstånd enligt 7 och 8 §§ inte längre föreligger, eller
5. tillståndshavaren tillåter brottslig verksamhet på serveringsstället. Lag (2001:414).

I 7 kap 20 § anges att i stället för återkallelse enligt 18 eller 19 § kan tillståndshavaren meddelas varning, om varning av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Tillsyn

Enligt 8 kap 1 § utövar Statens folkhälsoinstitut, med den begränsning som följer av 1 a §, central tillsyn över efterlevnaden av denna lag och kan meddela allmänna råd till vägledning för tillämpningen av lagen. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet. Länsstyrelsen skall också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet. Den omedelbara tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om servering av spritdrycker, vin och starköl utövas av kommunen och av polismyndigheten. Kommunen och polismyndigheten utövar också tillsyn över servering av och detaljhandel med öl.

Statens folkhälsoinstitut skall följa utvecklingen och vara vägledande vid tillämpningen av lagen. De regionala myndigheterna, länsstyrelserna, skall bl.a. ge kommunerna vägledning men också utöva tillsyn av kommunernas verksamhet. Det senare gäller bl.a. avseende alkohollagens efterlevnad (t.ex. att tillstånd bara meddelas när förutsättningarna är uppfyllda) men

även förvaltningslagens efterlevnad. Kommuner och polismyndigheter skall utöva den direkta tillsynen.

Kommunerna har rätt att finansiera tillsynsverksamheten med avgifter (7 kap 13 § tredje stycket). Kommunerna har också getts en möjlighet att ta hjälp av varandra med uppgifterna (7 kap 16 §). Samverkan kan också ske i andra former än de som regleras i avtal. Tillsynsmyndigheternas informationsutbyte sinsemellan och andra myndigheters skyldigheter att lämna tillsynsmyndigheterna upplysningar har särskilt reglerats med syfte att möjliggöra en effektiv tillsyn (8 kap 2 §). Bland annat skall polismyndigheten underrätta tillsynsmyndigheten om sina iakttagelser. Kommunen skall underrätta den polismyndighet som berörs om de beslut som fattats enligt alkohollagen (7 kap 22 §).

Tobakslagen

På grund av de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och exponering för tobaksrök meddelas i denna lag bestämmelser om:

- Begränsning av rökning i vissa lokaler och utrymmen samt på vissa områden utomhus,
- rökfri arbetsmiljö,
- varningstexter och innehållsdeklaration på förpackningar till tobaksvaror,
- begränsningar av handeln med och rätten till införsel av tobaksvaror,
- marknadsföring av tobaksvaror och användning av vissa varukännetecken i marknadsföring av andra varor eller tjänster samt
- produktkontroll m.m. av tobaksvaror.

Rökförbud

Av 2 § 5 punkten framgår att rökning är förbjuden i restauranger och på andra serveringsställen, utom när servering sker utomhus.

Åldersgräns

Enligt 12 § får tobaksvaror inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte fyllt 18 år. Den som lämnar ut tobaksvaror skall förvissa sig om att mottagaren har uppnått nämnda ålder. I 12 § a anges att tobaksvaror som säljs till konsumenter skall tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, via postorder eller liknande.

Anmälan om försäljning

Av 12 § c framgår att en näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter skall anmäla försäljningen hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan skall göras senast när försäljningen påbörjas. Näringsidkaren skall utöva särskild tillsyn (egentillsyn) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egentillsynsprogram.

Tillsyn

I 19 § anges att den centrala tillsynen över att denna lag och föreskrifter som meddelas med stöd av lagen följs utövas av Statens folkhälsoinstitut när det gäller

- a) miljöer som avses i 2 § och som inte är upplåtna enbart för personal (avser bland annat restauranger),
- b) lokaler som avses i 4 § (avser bland annat hotell),
- c) varningstexter m.m. enligt 9, 10 och 11 §§,
- d) handel enligt 12/12 b §§ och anmälan och egentillsyn enligt 12 c §,
- e) produktkontroll m.m. enligt 16 – 18 §§, och
- f) uppgifter om kostnader för marknadsföring enligt 18 b §.

Av 19 § a framgår att den eller de nämnder kommunfullmäktige bestämmer har den omedelbara tillsynen avseende:

- De miljöer och lokaler för vilka Statens folkhälsoinstitut har den centrala tillsynen
- Bestämmelserna om handel m.m. enligt 12 – 12 c §§

- Bestämmelserna om marknadsföring m.m. i 14 och 14 a §§ när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsställen

Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn enligt första stycket 2. Länsstyrelsen skall följa kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd, och främja samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra. Lag (2005:369).

Enligt 19 § b får en kommun ta ut avgift för sin tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig näringsverksamhet med tobaksvaror.

Alkohollagsutredningen

Regeringen beslutade den 6 september 2007 om en översyn av alkohollagen. Utgångspunkten för översynen är en restriktiv alkoholpolitik till skydd för folkhälsan. Modernisering och förtydligande av alkohollagen åsyftas. Uppdraget omfattar ett antal olika frågor:

- Detaljhandel med öl
- Köksutrustning och lagad mat
- Gemensam serveringsyta
- Hemkryddad snaps och ombuteljering
- Förbud mot att bjuda underårig på alkohol
- Tillstånd till servering och kommunernas handläggning av frågor om serveringstillstånd
- Sanktionssystemet
- Brandskydd på serveringsställe
- Vinmässor, vinprovningar och rumsservice
- Gårdsförsäljning
- Marknadsföring
- Privatimport/-införsel
- Förtydligande reglering som är behövlig
- Språklig och redaktionell översyn

Alkohollagsutredningen har lämnat ett delbetänkande (SOU 2007:113), Några alkoholfrågor med EG-rättslig anknytning, rörande privatinförsel av spritdrycker, vin och starköl samt så kallad indirekt reklam. Regeringen beslutade den 3 april 2008 att överlämna propositionen 2007/08:119, Alkoholfrågor med EG-rättslig anknytning, till riksdagen med följd att 3 kap 9 § samt 4 kap 2 och 11 b §§ alkohollagen ändrades (SFS 2008:366) med ikraftträdande den 1 juli 2008.

Utredningsuppdragets övriga delar skall redovisas senast den 30 december 2008.

Länsstyrelsen i Hallands län
Meddelande 2008:12
ISSN 1101 - 1084
ISRN LSTY-N-M-07/33-SE
Tryckt på länsstyrelsens tryckeri, Halmstad, 2008